

פר' בהר-בחוקתי - נעשה ונשמע וספר הברית Na'aseh Ve'Nishmah - What did We Know and When?

Shabbat 88a

Rabbi Simai taught: When Israel accorded precedence to "We will do" over "We will hear," 600,000 ministering angels came and tied two crowns to each and every member of the Jewish people, one corresponding to "We will do" and one corresponding to "We will hear."

Rabbi Elazar said: When the Jewish people accorded precedence to "We will do" over "We will hear," a Divine Voice emerged and said to them: Who revealed to my children this secret that the ministering angels use? As it is written: "Bless the Lord, you angels of His, you mighty in strength, that fulfill His word, hearkening unto the voice of His word" (Psalms 103:20). At first, the angels fulfill His word, and then afterward they hearken.

Shemot 24

(1) And to Moshe, He said, "Go up to Hashem, you, and Aharon, Nadav and Avihu, and seventy of the elders of Israel, and you shall bow down at a distance. (2) Moshe alone shall approach Hashem, and they shall not approach. And the people shall not go up with him." (3) Moshe came and recounted to the people all of Hashem's words and all the ordinances, and the entire people answered with one voice and said, "All the words that Hashem has spoken we will do."

(4) Moshe wrote all of Hashem's words, and he rose early in the morning and built an altar at the bottom of the mountain and twelve monuments for the twelve tribes of Israel. (5) He sent young men of the Children of Israel, and they offered burnt offerings and sacrificed peace offerings of cows to Hashem. (6) Moshe took half the blood and put it in basins, and half the blood he threw on the altar. (7) He took the book of the covenant and read it in the hearing of the people, and they said, "All that Hashem has spoken, we will do and we will listen." (8) Moshe took the blood and threw it on the people. He said, "Here is the blood of the covenant that Hashem made with you over all these words."

...(12) Hashem said to Moshe, "Come up to Me, to the mountain, and be there, and I shall give you the tablets of stone and the teaching and the commandments that I have written to instruct them. ... (17) And the appearance of Hashem's glory was like a devouring fire at the top of the mountain in the eyes of the Children of Israel. (18) Moshe came into the cloud and he went up to the mountain, and Moshe was on the mountain for forty days and forty nights."

Rashi Exodus 24

(1) And Unto Moses He Said – This section was spoken before the Ten Commandments were given; it was the fourth of Sivan when "Come up" was said to him.

(3) All The Judgments which had been ordained before the Sinaitic legislation: the seven commands given to the "Sons of Noah", the law of the Sabbath, of filial respect, of the "red heifer" and regarding the administration of justice, all of which had been given to them already in Marah (cf. Sanhedrin 56b).

Moses Wrote from Breishit up to (but not including) the account of the Giving of the Torah and he wrote down the commandments that were given to them in Marah.

The Book Of The Covenant — the book which we have said contained the part of the Torah from Breishit till the "Giving of the Torah" including the Commandments that were given to them at Marah.

1. גמ' שבת פח.

דַּרְשׁ רַבִּי סִימַאי: בְּשַׁעַה שֶׁהַקְּדִימוֹ יִשְׂרָאֵל "נַעֲשֶׂה" לְ"נִשְׁמָע" בָּאוּ שְׁשִׁים רִיבּוּא שֶׁל מַלְאָכֵי הַשָּׁרָת, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל קָשְׂרוּ לוֹ שְׁנֵי כְתָרִים, אֶחָד כְּנֶגֶד "נַעֲשֶׂה" וְאֶחָד כְּנֶגֶד "נִשְׁמָע"...

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: בְּשַׁעַה שֶׁהַקְּדִימוֹ יִשְׂרָאֵל "נַעֲשֶׂה" לְ"נִשְׁמָע" יָצְתָה בֵּת קוֹל וְאָמְרָה לָהֶן: מִי גָלָה לְבַנֵּי רִזְזָה שֶׁמַּלְאָכֵי הַשָּׁרָת מְשַׁתְּמְשִׁין בּוֹ? דְּכַתִּיב: "בְּרָכוּ ה' מַלְאָכָיו גְּבֻרֵי כַח עֲשִׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעָה בְּקוֹל דְּבָרוֹ" — בְּרִישָׁא "עֲשִׂי", וְהִדְר "לְשִׁמְעָה"...

2. שמות פרק כד

(א) וְאֵל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֶה אֵל ה' אֵתָה וְאֶהְרֹן נָדָב וְאֶבִּיהוּא וְשַׁבְעִים מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מֵרָחֵק: (ב) וְנִגַּשׁ מֹשֶׁה לְבַדּוֹ אֵל ה' וְהֵם לֹא יִגָּשׁוּ וְהָעַם לֹא יַעֲלוּ עִמּוֹ: (ג) וַיִּבְא מֹשֶׁה וַיְסַפֵּר לָעָם אֵת כָּל דְּבָרֵי ה' וְאֵת כָּל הַמִּשְׁפָּטִים וַיַּעַן כָּל הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה:

(ד) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֵת כָּל דְּבָרֵי ה' וַיִּשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ תַּחַת הָהָר וּשְׁתֵּים עָשָׂרָה מִצֵּבֶה לְשָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל: (ה) וַיִּשְׁלַח אֶת נְעָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֲלֵת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַה' פְּרִים: (ו) וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם וַיִּשֶׂם בְּאֵגְלֹת וַחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ: (ז) וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע: (ח) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֵת הַדָּם וַיִּזְרַק עַל הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דָם הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת ה' עִמָּכֶם עַל כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה:

... (יב) וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה עֲלֶה אֵלַי הָהָרָה וְהִיָּה שִׁם וְאֶתְנַה לָּךְ אֵת לַחֹת הָאָבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתֶם: ... (יז) וּמִרְאֵה כְבוֹד ה' פָּאֵשׁ אֲכַלֶּת בְּרֹאשׁ הָהָר לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (יח) וַיִּבְא מֹשֶׁה בַּתּוֹךְ הָעָנָן וַיַּעֲלֵ אֵל הָהָר וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה:

3. רש"י שמות פרק כד

(א) ואל משה אמר. פְּרִשָׁה זֹו נִאֲמְרָה קִדְּם עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת, בְּדִ' בְּסִינַי וְנִאֲמְרָה לוֹ עֲלֶה (שבת פ"ח):

(ג) ואת כל המשפטים. שְׁבַע מִצְוֹת שֶׁנִּצְטְווּ בְּנֵי נֹחַ, וְשֵׁבֶת וְכַבּוּד אֵב וְאֵם וּפְרָה אֲדָמָה וְדִינֵין שֶׁנִּתְּנוּ לָהֶם בְּמִרְה (סנהדרין נ"ו):

ויכתב משה. מִבְּרֵאשִׁית וְעַד מִתֵּן תּוֹרָה, וְכָתַב מִצְוֹת שֶׁנִּצְטְווּ בְּמִרְה:

ספר הברית. מִבְּרֵאשִׁית וְעַד מִתֵּן תּוֹרָה וּמִצְוֹת שֶׁנִּצְטְווּ בְּמִרְה:

Ramban Exodus 24:1

But Rabbi Abraham ibn Ezra has already grasped this subject correctly, in explaining the verses to be in their proper order, when he commented: "Up to here is the Book of the Covenant." ... Thus on that day he wrote down in a book all that he had been commanded — the statutes, the ordinances, and the laws — and he rose up early in the morning of the following day to make a covenant with them concerning all this... and he took the book which he had written the day before and read it in their hearing, and they accepted upon themselves to make the covenant with Him, saying. *All that the Eternal hath spoken will we do, and hearken to you and to whatever you will command in His Name...*

Mechilta Yitro 3

(Exodus 19:10) "And the L rd said to Moses: Go to the people and make them ready today" — the fourth day — "and tomorrow" — the fifth day. (Ibid. 11) "And have them be ready for the third day": the sixth (of Sivan) when the Torah was given. And what did Moses do on the fifth day? He rose early in the morning and built an altar, viz. (Ibid. 24:4) "and he rose early in the morning and he built an altar at the foot of the mountain."

(Ibid. 7) "And he took the book of the covenant and he read (it) in the ears of the people.": But we do not know from where (he read)?

- **R. Yishmael b. R. Yossi** says: From the beginning of the creation until here.
- **Rebbi** says: The mitzvot that were commanded to Adam, the mitzvot that were commanded to the sons of Noach, and the mitzvot that were commanded in Marah and all of the other mitzvot.
- **R. Yishmael** says: What is written at the beginning, viz. (Leviticus 25:1-3) "And the L-rd spoke to Moses on Mount Sinai, saying ... then the land shall rest a Sabbath to the L-rd. Six years shall you sow your field, etc.", sabbatical years, Jubilee years, blessings and curses. What is written at the end? (Ibid. 26:46) "These are the statutes and the ordinances and the Torah that the L-rd gave between Himself and the children of Israel on Mount Sinai by the hand of Moses."

Chizkuni

and He had said to Moses:" this paragraph up to and including verse 4: "את כל דברי ה' "all the words of the Lord," were said to him on the fourth day of Sivan...

"He took hold of the Book of the Covenant; - this is the *Tochecha* – as it says in the Mechilta...

Rashi Lev. 25:1

At Mount Sinai. Why is the matter of shmittah (Sabbatical year) found at Mount Sinai? Weren't all of the commandments spoken from Sinai?

Rashbam ibid

בהר סיני, before the Tabernacle had been erected.

4. רמב"ן שמות פרק כד:א

וכבר היטיב לראות ר"א שפירש הענין כסדרו, ואמר כי עד הנה (מלעיל כ כב עד כג לג) ספר הברית... והנה משה כתב ביום ההוא בספר כל מה שנצטווה, חקים ומשפטים ותורות, והשכים בבקר ממחרת היום ההוא לכתוב להם ברית על הכל... ולקח הספר שכתב מאמש וקראו באזניהם, וקבלו עליהם עוד לבא בברית עמו, ואמרו (פסוק ז) כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע אליך, מכל אשר תצוה מאתו ית'. ...

5. מכילתא דר' ישמעאל יתרו פרשה ג

(שמות יט) ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקדשם היום. זה יום רביעי, ומחר, זה יום חמישי, והיו נכנים ליום השלישי, זה יום ששי, שבו נתנה תורה. ומה עשה משה בחמישי? השכים בבקר ובנה מזבח תחת ההר, שני (שם/שמות/ כד ז) וישכם בבקר ויבן מזבח תחת ההר... ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם. אבל לא שמענו מהיכן קרא באזניהם.

- **רבי יוסי בר' יהודה** אומר, מתחלת בראשית ועד כאן;
- **רבי אומר**, מצוות שנצטווה אדם הראשון ומצוות שנצטוו בני נח ומצוות שנצטוו במצרים ובמרה ושאר כל המצוות כולן.
- **ר' ישמעאל** אומר, בתחלת הענין מה הוא אומר, (ויקרא כה:ב) ושבתה הארץ שבת לה'. שש שנים תזרע שדך וגו', שמטים ויובלות וקללות; בסוף הענין מה הוא אומר, (שם כו:מו) אלה החקים והמשפטים והתורות... אמרו מקבלין אנו עלינו, כיון שראה שקבלו עליהם נטל הדם וזרק על העם, שני (שמות כד:ח) ויקח משה את הדם ויזרק על העם... אמר להם, הרי אתם קשורים ענבים תפוסים, מחר בואו וקבלו עליכם המצוות כולן.

6. חזקוני שם

(א) ואל משה אמר - פרשה זו עד את כל דברי ה' נאמר ביום רביעי לחדש סיון כמו שפירשתי בפרי יתרו...
(ז) ויקח ספר הברית אין מוקדם ומאוחר - הם התוכחות כדאיתא במכילתא!!!

7. רש"י ויקרא כ"ה:א

בהר סיני. מה ענין שמטה אצל הר סיני? והלא כל המצוות נאמרו מסיני?

8. רשב"ם ויקרא כ"ה:א

(א) בהר סיני - קודם שהוקם אוהל מועד:

9. פרק כה – תחילת פר' בהר (שמיטה ויובל)

(א) וידיבר ה' אל משה בהר סיני לאמר:
(ב) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת לה'...:

(1) Hashem said to Moses on Mount Sinai, (2) "Speak to the Children of Israel, and tell them, 'When you come into the land which I give you, then the land shall keep a Sabbath to Hashem.

10. פרק כו – תוכחת פר' בחקתי

(מו) אלה החקים והמשפטים והתורות אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל בהר סיני ביד משה:

(46) These are the statutes, ordinances, and laws, which Hashem made between him and the Children of Israel in Mount Sinai by Moses.

Ibn Ezra Vayikra 25:1

IN MOUNT SINAI. There is no chronological order in the Torah. This section precedes, *And the Lord called* (Lev. 1:1) and all the sections that follow it, for the words recorded in our section were told to Moses on Mount Sinai. **Moses now made the covenant recorded in the Torah portion Now these are the ordinances** (Ex. 21:1). Moses inserted this portion at this point to place in proximity the conditions under which the Israelites could dwell in the land....

Ramban Vayikra 25:1

... Rabbi Abraham ibn Ezra explained to be as follows: **This is the covenant which was written in the section of 'V'eileh Hamishpatim'** (*And these are the ordinances*), and **when the people accepted it upon themselves [by saying] we will do, and obey, then the covenant was made**, and [Moses] told them this whole section...

Vayikra 26

(3) If you walk in my statutes, and keep my commandments... I will establish **my covenant** with you.

(14) But if you will not listen to me, and will not do all these commandments, (15) and if you shall reject my statutes, and if your soul abhors my ordinances, so that you will not do all my commandments, but break **my covenant**... (25) I will bring a sword upon you that will execute the vengeance of the **covenant**.

(42) then I will remember **my covenant** with Jacob; and also **my covenant** with Isaac, and also **my covenant** with Abraham; and I will remember the land... (44) Yet for all that, when they are in the land of their enemies, I will not reject them and I will not abhor them, to destroy them utterly, and to break **my covenant** with them; for I am Hashem their God. (45) But I will for their sake remember the covenant of their ancestors, whom I brought out of the land of Egypt in the sight of the nations, that I might be their God. I am Hashem."

(46) These are the statutes, ordinances, and laws, which Hashem made between him and the Children of Israel in **Mount Sinai** by Moses.

Devarim 28:69

These are the words of the covenant which Hashem commanded Moses to make with the Children of Israel in the land of Moab, besides the **covenant** which He made with them in **Horeb**.

Devarim 11

(26) Behold, I set before you this day a blessing and a curse, (27) the blessing, if you shall listen to the commandments of Hashem your God, which I command you this day, (28) and the curse, if you shall not listen to the commandments of Hashem your God, but turn aside out of the way which I command you this day, to go after other gods, which you have not known.

(29) It shall happen, when Hashem your God shall bring you into the land where you go to possess it, that you shall set the blessing on Mount Gerizim, and the curse on Mount Ebal.

Joshua 24

(24) And the people said to Joshua, "Hashem our God we will serve, and His voice we will heed." (25) So Joshua made a **covenant** with the people that day, and he set them a statute and an ordinance in Shechem. (26) And Joshua wrote these words in the **book** of the law of God; and he took a great stone and set it up there under the oak that was by the sanctuary of Hashem.

11. ראב"ע ויקרא כ"ה:א

(א) בהר סיני אין מוקדם ומאוחר בתורה. וזו הפרשה קודם ויקרא, וכל הפרשיות שהם אחריו, כי הדבור בהר סיני, **ועתה כרת הברית הכתובה בפרשת ואלה המשפטים, והזכירה במקום הזה לחבר תנאי הארץ.**

12. רמב"ן ויקרא כ"ה:א

אמר ר"א כי זאת הברית הכתובה בפרשת ואלה המשפטים (שמות כד ז), **וכשקבלו על נפשם נעשה ונשמע אז נכרתה הברית ואמר להן כל הפרשה הזאת.**

13. ויקרא כ"ו

(ג) אם בְּחֻקֵי תִלְכוּ וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ ... (ט) ... וְהִקִּימֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם :

(יד) וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה : ... (טו) וְאִם בְּחֻקֵי תִמְאָסוּ וְאִם אֶת מִשְׁפָּטֵי תִגְעַל נִפְשְׁכֶם לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתַי לְהַפְרֹכֶם אֶת בְּרִיתִי : ... (כה) וְהִבֵּאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב לִקְמַת נֶקֶם בְּרִית

(מב) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֶת אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶת אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזַכֵּר וְהָאָרֶץ אֲזַכֵּר : ... (מד) וְאֶת גַּם זֹאת בְּהִיוֹתְכֶם בְּאֶרֶץ אֲיִבֵיהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גִעַלְתִּים לְכַלְתֶּם לְהַפְרֹ בְּרִיתִי אִתְּכֶם כִּי אֲנִי יְקֹנֶה אֱלֹהֵיכֶם : (מה) וְזָכַרְתִּי לְהֶם בְּרִית רֵאשִׁינִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אִתְּכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לְהִיוֹת לְהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי יְקֹנֶה :

(מו) אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרֹת אֲשֶׁר נָתַן יְקֹנֶה בֵּינוֹ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי בְּיַד מֹשֶׁה : פ

14. דברים כח:סט

אֵלֶּה דְבָרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה לְכַרֵּת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מוֹאָב מִלִּבְד הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת אִתְּכֶם בְּחֹרֵב :

15. דברים י"א

(כו) רְאֵה אֲנֹכִי נָתַן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרִכָּה וּקְלָלָה : (כז) אֶת הַבְּרִכָּה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת יְקֹנֶה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצִוֶּה אִתְּכֶם הַיּוֹם : (כח) וְהִקְלָלָה אִם לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת יְקֹנֶה אֱלֹהֵיכֶם וְסָרְתֶם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצִוֶּה אִתְּכֶם הַיּוֹם לְלַכֵּת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יְדַעְתֶּם : ס (כט) וְהָיָה כִּי יִבְיָאֵד יְקֹנֶה אֱלֹהֵיכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אִתְּכֶם בָּא שְׁמָה לְרִשְׁתָּהּ וְנִתְּתָה אֶת הַבְּרִכָּה עַל הַר גְּרִזִים וְאֶת הַקְּלָלָה עַל הַר עֵיבָל :

16. יהושע כ"ד

(כד) וַיֹּאמְרוּ הָעָם אֶל יְהוֹשֻׁעַ אֶת יְקֹנֶה אֱלֹהֵינוּ נַעֲבֹד וּבִקְוֹלוֹ נִשְׁמָע : (כה) וַיִּכְרַת יְהוֹשֻׁעַ בְּרִית לָעָם בַּיּוֹם הַהוּא וַיָּשֶׂם לוֹ חֻק וּמִשְׁפָּט בְּשֵׁכֶם : (כו) וַיִּכְתֹּב יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּסֵפֶר תּוֹרַת אֱלֹהִים וַיִּקְחֵם אֶבְרָהָם וַיְקִימָהּ שָׁם תַּחַת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר בְּמִקְדָּשׁ יְקֹנֶה : ס

II Kings 22

(11) And it came to pass, when the king had heard the words of the book of the Law, that **he tore his clothes**. (12) And the king commanded Hilkiah the priest, and Ahikam the son of Shaphan, and Achbor the son of Micaiah, and Shaphan the scribe, and Asaiah the king's servant, saying, (13) "Go, inquire of Hashem for me, and for the people, and for all Judah, concerning the **words of this book** that was found; for **great is the wrath of Hashem that is kindled against us, because our fathers have not listened to the words of this book**, to do according to all that which is written concerning us."

(14) So Hilkiah the priest, and Ahikam, and Achbor, and Shaphan, and Asaiah, went to Huldah the prophetess, the wife of Shallum the son of Tikvah, the son of Harhas, keeper of the wardrobe — now she dwelt in Jerusalem in the second quarter — and they spoke with her. (15) And she said to them, "Thus says Hashem, the God of Israel, 'Tell the man that sent you to me, (16) thus says Hashem, 'Behold, **I will bring evil upon this place, and upon its inhabitants, all the words of the book** which the king of Judah has read,

II Kings 23

(2) And the king went up to the house of Hashem, and all the men of Judah and all the inhabitants of Jerusalem with him, and the priests, and the prophets, and all the people, both small and great. **And he read in their ears all the words of the book of the covenant** which was found in the house of Hashem. (3) And the king stood on the platform, and he made a **covenant** before Hashem, to walk after Hashem, and to keep His commandments, and His testimonies, and His statutes, with all his heart, and all his soul, to confirm the **words of this covenant** that were written in this book. And all the people agreed to the **covenant**.

Vavikra 26

(32) I will bring the land into desolation; and your enemies that dwell therein will be astonished at it. (33) I will scatter you among the nations, and I will draw out the sword after you; and your land will be a desolation, and your cities shall be a waste. (34) **Then the land will enjoy its Sabbaths**, as long as it lies desolate and you are in your enemies' land. Even then the **land will rest and enjoy its Sabbaths**. (35) As long as it lies desolate it shall have rest, **even the rest which it didn't have in your Sabbaths, when you lived on it**.

(43) The land also will be left by them, and **will enjoy its Sabbaths** while it lies desolate without them. And they will accept the punishment of their iniquity; because, even because they rejected my ordinances, and their soul abhorred my statutes.

II Chronicles 36

(20) And those that had escaped from the sword he carried away to Babylon; and they were servants to him and his sons until the reign of the kingdom of Persia; (21) to fulfill the word of Hashem by the mouth of Jeremiah, **until the land had been paid for her Sabbaths**; for all the days she lay desolate she kept Sabbath, until seventy years were complete.

Avot 5:9

Exile comes to the world for idolatry, for sexual sins and for bloodshed, and for violation of the Shmittah.

17. מלכים ב פרק כב

(יא) ויהי כששמע המלך את דברי ספר התורה ויקרע את בגדיו: (יב) ויצו המלך את חלקיה הכהן ואת אחיקם בן שפן ואת עכבור בן מיכיה ואת שפן הספר ואת עשיה עבד המלך לאמר: (יג) לכו דרשו את ה' בעדי ובעד העם ובעד כל יהודה על דברי הספר הנמצא הזה כי גדולה חמת ה' אשר היא נצתה בנו על אשר לא שמעו אבותינו על דברי הספר הזה לעשות ככל הכתוב עלינו:

(יד) וילך חלקיהו הכהן ואחיקם ועכבור ושפן ועשיה אל חלדה הנביאה אשרת שלם בן תקוה בן חרחס שמר הבגדים והיא ישבת בירושלם במשנה וידברו אליה: (טו) ותאמר אליהם כה אמר ה' אלקי ישראל אמרו לאיש אשר שלח אתכם אלי: (טז) כה אמר ה' הנני מביא רעה אל המקום הזה ועל ישביו את כל דברי הספר אשר קרא מלך יהודה:

18. מלכים ב פרק כג

(ב) ויעל המלך בית ה' וכל איש יהודה וכל ישבי ירושלם אתו והכהנים והנביאים וכל העם למקטן ועד גדול ויקרא באזניהם את כל דברי ספר הברית הנמצא בבית ה': (ג) ויעמד המלך על העמוד ויכרת את הברית לפני ה' ללכת אחר ה' ולשמר מצותיו ואת עדותיו ואת חקתיו בכל לב ובכל נפש להקים את דברי הברית הזאת הכתבים על הספר הזה ויעמד כל העם בברית:

19. רד"ק מלכים ב פרק כב פסוק יא

(יא) ויהי כשמוע המלך - אמרו כי מצאו הספר נגלל בפרשת תוכחות יולך ה' אותך ואת מלכך וגוי כי שם נרמז ענין גלות שומרון וגלות יהודה עם מלך יהודה כמו שבארנו שם ואולם חלקיה קרא זה אל שפן לסבב שיקראהו שפן אל מלך ויקח עצה להסיר ממנו זה הרע לפי מה שאפשר:

20. ויקרא פרק כו

(לב) והשמתי אני את הארץ ושמו עליה איביכם הישבים בה: (לג) ואתכם אזור בגוים והריקתי אחריכם הרב והיתה ארצכם שוממה ועריכם יהיו חרבה: (לד) אז תרצה הארץ את שבתתיה כל ימי השמה ואתם בארץ איביכם אז תשבת הארץ והרצת את שבתתיה: (לה) כל ימי השמה תשבת את אשר לא שבתה בשבתתכם בשבתתם עליה:

(מג) והארץ תעזב מהם ותרח את שבתתיה בהשמה מהם והם ירצו את עונם יעו ובעו במשפטי מאסו ואת חקתי געלה נפשם:

21. דברי הימים ב פרק לו

(כ) ויגל השארית מן החרב אל בבל ויהיו לו ולבניו לעבדים עד מלך מלכות פרס: (כא) למלאות דבר ה' בפי ירמיהו עד רצתה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה שבתה למלאות שבעים שנה:

22. אבות פרק ה משנה ט

גלות באה לעולם על עובדי עבודה זרה, ועל גלוי עריות, ועל שפיכות דמים, ועל השמטת הארץ..."